

Prepoznavanje potreba za vrstama palijativne skrbi - Policy pismo -

Sažetak

Bolnice u kojima se sustavno provodi palijativna skrb iskazale su potrebu za službenim smjernicama za prepoznavanje pacijenata koji potencijalno trebaju neki oblik palijativne skrbi. Pri tome su ukazale na vrijednost takvih smjernica koje se već koriste u EU. Prema informacijama dobivenim iz Hrvatskog društva za palijativnu medicinu HLZ izradu potrebnih smjernica nije moguće ostvariti u periodu kraćem od godine dana. Obzirom na iznimnu važnost postojanja osnovnih smjernica, Ministarstvo zdravlja će do postizanja stručnog konsenzusa na nacionalnoj razini preporučiti primjenu odgovarajućih europskih smjernica, i to: **GSF-PIG** (Gold Standards Framework - Prognostic Indicator Guidance) kao temeljni alat za podršku ranijem prepoznavanju pacijenata koji se približavaju kraju života, te kao pomoćne još i alate **SPICT**, **CriSTAL** i **QUICK GUIDE**.

Uvod

Na sastanku održanom 13.srpnja 2015. s bolnicama koje imaju ugovorene palijativne postelje istaknuto je da se potrebe pacijenata za palijativnom skrbi i skrbi na kraju života često prepoznaju prekasno, te da su odjeli za palijativu često izloženi pritisku da zbrinu pacijente koji nisu palijativni. Stoga je zaključeno da je potrebno donijeti službenu smjernicu za prepoznavanje i zbrinjavanje pacijenata koji potencijalno trebaju neki oblik palijativne skrbi.

Pristupi i rezultati

- U zemljama članicama EU s visoko razvijenom palijativnom skrbi već postoje brojne smjernice i drugi dokumenti koji uređuju organizacijske, stručne i financijske aspekte palijativne skrbi. Pojedini od tih dokumenata primjenjuju se u većem broju zemalja.
- Hrvatske bolnice koje imaju ugovorene palijativne postelje ukazale su na potrebu primjene upravo smjernica kako bi se ujednačile prakse i usluge u svim ustanovama.
- Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje mora imati definirane jedinstvene kriterije i smjernice za plaćanje usluga u palijativnoj skrbi.
- Ministarstvo zdravlja je kroz Povjerenstvo za palijativnu skrb uputilo upite o izradi potrebnih smjernica za palijativnu skrb Hrvatskom liječničkom zboru/ Hrvatskom društvu za palijativnu medicinu HLZ-a, te drugim stručnim društvima HLZ-a. Prema zaprimljenim odgovorima iz HLZ-a, bit će potrebno najmanje 12 mjeseci da se izrade prvi dokumenti.

- Povjerenstvo za palijativnu skrb Ministarstva zdravlja preuzelo je obavezu izrade nekih temeljnih smjernica iz područja palijativne skrbi, ali nije postignut konsenzus oko pristupa u izradi ovih dokumenata. Nastavak rada i izvršenja ovog zadatka očekuje se do kraja 2015. godine.
- Međunarodno priznati alati za ranije prepoznavanje pacijenata koji se približavaju kraju života kao što su GSF-PIG ili SPICT, već su u rutinskoj uporabi u više hrvatskih zdravstvenih ustanova na raznim razinama zdravstvene zaštite, npr. Centar za koordinaciju palijativne skrbi grada Zagreba te Istarski domovi zdravlja na primarnoj razini; OB Karlovac, OB Koprivnica te OB Varaždin na sekundarnoj; KBC Rijeka na tercijarnoj razini.

Zaključak

Ministarstvo zdravlja bi, do postizanja stručnog konsenzusa na nacionalnoj razini, za prepoznavanje pacijenata potrebitih palijativne skrbi ili skrbi na kraju života, trebalo propisati korištenje sljedećih smjernica u zdravstvu Republike Hrvatske.

- **GSF-PIG** (Gold Standards Framework - Prognostic Indicator Guidance), kao temeljni alat za podršku ranijem prepoznavanju pacijenata koji se približavaju kraju života
- **SPICT**, kao pomoćni alat prikladan za brzo trijažiranje u svim okruženjima skrbi
- **CriSTAL**, kao pomoćni alat za brzo prepoznavanje u hitnim službama te kod hospitaliziranja
- **QUICK GUIDE**, kao alat za pomoć kod uključivanja u registar pacijenata s najvećim potrebama za palijativnom skrbi i skrbi na kraju života (ondje gdje takav lokalni registar postoji).

Kako bi se osigurao što bolji obuhvat ovih pacijenata, u sustavno prepoznavanje treba uključiti što širi krug profesionalaca koji se s njima susreću.

Prijevod svih alata nalaze se u prilogu.

Implikacije i preporuke

Primjena navedenih smjernica osigurat će da se pravovremeno i u većem postotku prepoznaju pacijenti s potrebama za palijativnom skrbi i skrbi na kraju života.

Ujedno, smanjit će trošenje resursa palijativne skrbi na pacijente kojima takva skrb nije neophodna.

Također, uvođenje jasnih pravila i ujednačenih kriterija u svim okruženjima gdje se pruža palijativna skrb poboljšat će kontinuitet skrbi, unaprijediti komunikaciju među dionicima skrbi, te olakšati daljnji sustavan razvoj palijativne skrbi.

Izvori

1. Thomas K, et al. Prognostic Indicator Guidance (PIG) 4th Edition Oct 2011. The Gold Standards Framework Centre In End of Life Care CIC.

Dostupno na <http://www.goldstandardsframework.org.uk/cd-content/uploads/files/General%20Files/Prognostic%20Indicator%20Guidance%20October%202011.pdf>

2. NHS Lothian and The University of Edinburgh Primary Palliative Care Research Group. The Supportive and Palliative Care Indicators Tool - Last updated 22nd April 2015.

Dostupno na <http://www.spict.org.uk/spict-english/>

3. Magnolia Cardona-Morrell M, Hillman K. Development of a tool for defining and identifying the dying patient in hospital: Criteria for Screening and Triaging to Appropriate aLternative care (CriSTAL). BMJ Support Palliat Care doi:10.1136/bmjspcare-2014-000770.

Dostupno na <http://spcare.bmj.com/content/early/2014/12/09/bmjspcare-2014-000770.full.pdf+html>

4. McDaid P. Quick guide to identifying patients for supportive and palliative care. Macmillan Cancer Support, NHS Camden & NHS Islington, 2011.

Dostupno na http://www.cheshire-epaige.nhs.uk/ePaige%20Documents/A_QUICK_GUIDE_to_Identifying_Patients_for_Supportive_and_Palliative_Care_V10%5B1%5D.pdf

Izradili:

prof. dr. sc. Karmen Lončarek, dr. med., Zavod za palijativnu medicinu KBC Rijeka
mr. sc. Renata Marđetko, Centar za koordinaciju palijativne skrbi grada Zagreba
mr. sc. Diego Brumini, dr. med., Služba za palijativnu skrb Istarskih domova zdravlja, Pula

10.8.2015.